

Soru-Cevap:

Tazir; Ayrıntıları ve Hükümleri

Nasır Rıza Muhammed Osman’a

Soru:

Esselamu Aleykum, Allah sizi mübarek kılsın Şeyhimiz ve emirimiz, sizinle birlikte bizi de mübarek kılsın. Bir cevapta şu ifade geçmektedir: “Çünkü Şeriat, tazir cezası diye bir ceza koydu. Ayrıntılarını, hükümlerini ve türlerini de açıkladı.” Tazirin ayrıntıları, hükümleri ve türleri nelerdir?

Cevap:

Sizin sorunuz, 02/01/2015 tarihli soru-cevapta geçen şu metinden dolayıdır:

“Tazir cezalarına gelince, Şeriatın sabit bir ceza belirlemediği günahlara verilen cezalardır. Bunlara verilecek ceza, İmam ya da hâkime bırakılmıştır. Dolayısıyla metot hükümlerindedir. Şeriatın bir ceza belirlememiş olması, tazir cezası verilen şeri hükümleri uygulamak için kesinlikle bir metot belirlenmediği anlamına gelmez. **Çünkü Şeriat, tazir cezası diye bir ceza koymuştur. Ayrıntılarını, hükümlerini ve türlerini de açıklamıştır.** Şeriat tarafından belirlenen ceza türleri arasından İmam, günah ve günahkârın vakiasına uygun gördüğü miktarı seçer. Yani Şeriat, bu hükümlerin uygulanma keyfiyetini açıklamış ve bunlara bağlanmayan kişilere bir ceza verilmesini talep etmiştir. Ama bu cezanın miktar ve türünü Şeriat, İmama ya da yardımcısına bırakmıştır.” Bitti.

Biz, söz konusu soru-cevapta sözü fazla uzatmamak için detaya girmedik... Aynı şekilde sorunuzun cevabı hakkında da ayrıntı söz konusu değildir. Çünkü tazirin konusu, geniş ve kapsamlıdır. Nitekim Ukubat Nizamı kitabımızda konuya tam olarak değinilmiştir... Ama ben ondan bir kısmını zikredeceğim:

1- Tazir, had ve cezalardan farklıdır. Çünkü hadler ve cinayetler, Şari tarafından belirlenmiş cezalar olup bağlayıcıdır ve herhangi bir şekilde değiştirilmeleri, azaltılmaları veya artırılmaları caiz değildir. Tazire gelince; aynı olarak belirlenmemiş ve aynı olarak da bağlayıcı olmayan bir cezadır. Yine hadler ve cinayetler affedilemez ve cinayetlerde hak sahibinin affetmesi dışında (cezası) hâkim tarafından düşürülemez. Tazir ise bundan farklıdır. Zira (cezası) affedilebilir ve düşürülebilir.

2- Şeriat hâkimin ceza vermesi caiz olan tazir cezalarının türlerini belirlemiştir. Bu ise şeri naslarda açık olup bunların dışında cezalandırmak caiz değildir. Zira ceza bir fiil olup caiz olduğuna dair bir delilin olması gerekir. Dolayısıyla muayyen cezalarla cezalandırılmasını men eden bir delilin olması gerekir denilmez. Böyle denilmez, çünkü asıl olan ceza vermemektir. Muayyen bir ceza ile cezalandırabilmek için delile ihtiyaç vardır. Ama asıl olanın ceza vermemek olmasına gelince; bunun nedeni genel delilin, insanın saygınlığına ve ona zarar vermemeye dayalı olmasıdır. Dolayısıyla muayyen bir ceza verirken, verilen cezanın caiz olduğuna dair bir delile ihtiyaç vardır. Şayet aynı ile cezanın caiz olduğuna dair bir delil yoksa, ceza vermek caiz değildir.

Tazir, herhangi bir şeyle kayıtlı olmaksızın mutlak olarak hâkimin (yetkisine) bırakılmıştır, dolayısıyla uygun gördüğü bir ceza ile cezalandırabilir denilmez. Böyle denilmez, çünkü hâkime verilen (yetki) cezanın miktarını taktir etmektir ve bunun dışında başka bir (yetkisi) yoktur. Nitekim Şari, cezalara müdahale etmiş, türlerini belirlemiş, yani cezalandırılacak ceza türlerini belirlemiş ve hâkim de bu cezalara bağlı kalmalıdır. Yani Şari, ceza türlerini

belirlemiş Kâdi'yi de bununla kayıtlı kılmıştır. Dolayısıyla onun bunların dışındakilerle ceza vermesi helal değildir ve bu cezalardan caydırıcı olarak gördüğü birini seçme hakkı vardır. Bu nedenle hâkimin, tazir cezası verirken, şerî hükümlerle kayıtlı kalması ve Şari'nin getirdiği cezalar dışında cezalandırmaması gerekir.

3- Şeriat, belirli cezaları yasaklamış ve tazir cezalarında uyulması gereken belirli cezalara da izin vermiştir. Nitekim ateşle yakmayı yasaklamıştır. Dolayısıyla ateşle yakarak ceza vermek caiz değildir. Zira Buhari Ebu Hureyra'nın hadisinden şunu rivayet etmiştir: **وَإِنَّ النَّارَ لَا يُعَذِّبُ بِهَا إِلَّا اللَّهُ** “**Ateşle ancak Allah azap eder.**” Buhari İkrime'den Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: **لَا تُعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللَّهِ** “**Allah'ın azabı ile azap etmeyiniz.**” Yani ateşle azap etmeyiniz demektir. Ebu Davud Süneni'nde, İbn-u Mesud'dan Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: **إِنَّهُ لَا يَنْبَغِي أَنْ يُعَذِّبَ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ** “**Ateşle azap etmek gerekmezdi. Ancak ateşin Rabbi (ateşle azap eder.)**” Bunların tümü, ateşle yakarak cezalandırmanın haram olduğu hususunda sarihlerdir. Kendi cinsinden olan elektrik gibi yakma özelliği olanlar da buna bağlıdır.

4- Şeriat, tazir cezalarına izin vermiş, bunlardan başkasıyla hüküm verilmesini caiz görmemiş ve bunu açık bir şekilde beyan etmiştir. Bunlardan bir kısmını zikredeceğim:

a- **Öldürme cezası:** Halife'nin, tazir (cezası) noktasında, had suçlarına dahil olmayan büyük suçlarda öldürme haddine kadar ulaşması caizdir. Örneğin hadis-i şerifte geçtiği üzere İslam Devleti'nin bünyesinden bir bölgenin ayrılmasına çağrıda bulunma suçunda olduğu gibi: **إِشْنِيز (يُؤْتَمَرُكُمْ عَلَى رَجُلٍ وَاحِدٍ، يُرِيدُ أَنْ يَشُقَّ عَصَاكُمْ، أَوْ يُفَرِّقَ جَمَاعَتَكُمْ، فَاقْتُلُوهُ** **İşiniz (yönetiminiz) tek bir adam üzerinde birleşmiş iken her kim gelir de asanızı parçalamak veya cemaatinizi (birliğinizi) bölmek isterse onu öldürün.**” [Müslim Araface'den rivayet etmiştir.] Bu nedenle Halife'nin tazir olarak onun öldürülmesini emretmesi caizdir... Yani Halife'nin, tazir (cezası) noktasında öldürme haddine kadar ulaşması caizdir.

b- **Celd:** Kırbaç veya benzeri bir şeyle vurmaktır... Fakat darb veya celd ile tazirin, on darbeden veya celdden fazla olması caiz değildir. Bu husus hadisin nassında açıkça geçmektedir. Zira Buhari, Abdurrahman İbn-u Cabir'in Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den şöyle buyurduğunu işittiğini rivayet etmiştir: **لَا عُقُوبَةَ فَوْقَ عَشْرِ ضَرْبَاتٍ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ** “**Allah'ın hadlerinden bir had olmadıkça on darbeden fazla ceza yoktur.**”

Şayet hüküm celde olursa, on celdeyi aşması caiz değildir...

c- Tazirde bazı günahlar için para cezası kabul edilir. Zira bu hususta nasslar varit olmuştur. Nitekim Ebu Davud Süneni'nde Ebu Hureyra'nın şöyle dediğini tahric etmiştir: **ضَالَّةُ الْإِبِلِ الْمَكْنُومَةُ غَرَامَتُهَا وَمِثْلُهَا مَعَهَا** “**(Bulunduğu halde ilan edilmeyip) saklanan kayıp deve (nin saklanması) para cezası kıymetinin ödenmesi ve onunla birlikte (kıymetinin) bir mislinin daha (verilmesidir.)**” Yani kim yanında olduğu halde kayıp deveyi gizler ve onu sahibinden saklarsa, o deve sahibine iade edilir ve gizleyen kişi de misliyle (devenin değeri kadar) para cezası öder. Aynı şekilde zekat vermeyen kişinin malının yarısının alınması da tazirdir. Dolayısıyla tüm bunlar, Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in tazir (cezasında) para cezasını emrettiğine delalet etmektedir.

d- Tazir (cezasında) hapis caizdir. Şeri hapis, kişinin, bir bölgede, evinde, mescitte, cezalandırmak amacıyla hazırlanmış bir hapisanede veya bir başka yerde alıkonulması ve kendisiyle ilgili tasarrufta bulunmaktan engellenmesidir. Hapisin şeriatın belirlediği cezalardan bir ceza olduğunun delili, Tirmizi'nin, Behz İbn-u Hakim'in babasından, onun da dedesinden rivayet ettiği şu hadistir: **أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَبَسَ رَجُلًا فِي تَهْمَةٍ ثُمَّ خَلَّى عَنْهُ** “**Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, töhmetten dolayı bir adamı hapsetti sonra da onu serbest bıraktı.**”

Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem döneminde hapis, evde veya mescitte oluyordu. Ebu Bekir döneminde de durum aynıydı. Dolayısıyla davalar için hazırlanmış bir hapis yoktu. Ancak Ömer'in günlerinde Safvan İbn-u Ümeyye'den 4000 dirheme bir ev satın aldı ve orayı hapisane yaptı. Ömer, Hatie'yi yaptığı hicivden dolayı hapsetti, Zariyat, Mürselat ve Naziat sureleri hakkındaki sorusundan ve bunlar hakkında şüphe uyandırdığından dolayı da

Subeyğa'yı hapsedti... Hapis süresinin sınırlandırılması gerekir. Zira müebbet hapis cezası vermek şerî olarak caiz değildir. Bilakis muayyen bir şahıs hakkında verilen hapis cezası süresinin sınırlandırılması lazımdır.

Hapis, çalıştırmak değil tutuklamaktır. Çalıştırmak ise hapisten farklı bir şeydir. Bu nedenle bir şahıs hakkında hapis hükmü verildiğinde onun çalıştırılması caiz değildir. Çünkü hapis kelimesi, çalışmayı kapsamamaktadır. Ancak hapis cezası ile birlikte çalışma cezasının da verilmesi caiz midir yoksa yalnızca hapis hükmü ile mi yetinilir? Cevap; ne zor işlerde ne de kolay işlerde çalıştırmanın cezasını belirten şerî bir nass gelmemiştir. Bu nedenle onunla cezalandırılmaz, sadece tutuklama anlamına gelen hapisle yetinilir.

e- **Öğüt vermek:** Bu, Kâdi'nin günahkar olan kişiyi Allah'ın azabıyla korkutarak öğüt vermesidir. Bunun delili Allahu Teala'nın şu kavlidir: **واللاتي تخافون نشوزهن فعظوهن** “**Serkeşlik etmesinden korktuğunuz kadınlara öğüt verin.**” [Nisa-34]

Bunlar şariatta varit olan tazir ceza türlerinden bir kısmı olup hakimin bunlarla ceza vermesinin caiz olduğuna dair bir delildir ve şariatta bu türün caiz olduğuna dair bir nas varit olmadıkça hakimin bu tür bir ceza ile cezalandırması caiz değildir.

Umarım bu yeterli olmuştur.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 27 Receb 1436

M. 16/05/2015

Cevaba, emirin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3604/>